

Казки про осінь

Чому горобці у вирій не літають

Давно-предавно, коли дні були удвоє довші, а світ тільки починався, з'явилися на землі дивні сірі пташки. Малі, кумедні. Нікого вони не бояться, усе кудись квапляться, а в найбільшу спеку у поросі купаються. Навіть по землі не ходять, як інші поважні птахи, а на обох лапках скачуть. І все тим пташкам весело. Ні холод, ні дощ, ні голод їх не доймає. Скачуть та в кутня у чубляться. Звали тих пташок горобцями. Можливо б, і далі гасали вони без усякого діла і без пуття, якби не Чак та Чен. Це були наймудріші горобці серед своєї зграї. Почали вони приглядатися й помітили, що кожен птах, кожен звір, навіть найменші мурахі якимсь ділом порають. Шпаки коноплю сіють, щоб було що їсти, а з лика гнізда теплі мостити. Сойки жолуді збирають і дуби садять. Вепри землю орють, щоб ліс швидше ріс та глід, шипшина і терен на горбах приймалися. Чаплі на болотах очерет розсаджують та рибу розводять. Фазани і дрохви пустирище травою засівають. Крїт піски пирієм прошиває, щоб пустелі не було. Навіть граки й ті горіхи волоські садять. Хоча й не дуже вміють те діло робити, але стараються і найбільші горіхи в розгаслу землю кидають. Тільки горобці пустували та чубилися з шпаками і ластівками за чужі гнізда.

Побачили Чак і Чен, що пуття з того не буде, та й кажуть один одному: «А давай поділимо зграю та займемося городиною». Чак був старший. Він подумав і мовив до Чена:

— Городиною нехай борсуки займаються, а ми будемо вирощувати щось таке, щоб і родило рясно, і нам у страву годилося. Щось рясне й дрібне.

— Як так, то й так,— погодився Чен і полетів разом з Чаком шукати те рясне та дрібне.

Невдовзі на узліссі побачив Чак те, що шукав. Росло там дерево. Ні на глід, ні на шипшину не схоже, а на гілках повно кетягів з червоними ягідками. Сів Чак на дерево, скуштував ягідку та й каже Чену:

— Ягідка ще терпка, неспіла. Але ж подивися, як рясно вродило. Отут і буде наш сад.

— Що ж,— мовив на те Чен,— нехай твоя зграя тут оселиться, а я полечу далі.

Як сказав Чен, так і зробив. Аж на протилежному кінці лісу знайшов Чен гарне-прегарне дерево з дрібним листом і невеличкими кетягами чорноплоду.

— Отут і буде наш сад! — радо вигукнув Чен і полетів скликати свою зграю.

Наступного дня обидві горобині зграї дружно взялися до діла. Набрали вони ягід з дерева та й посадили їх у глибоченькі лунки. Наносили води, полили сад та й ждуть, поки ж воно зійде. Ждуть-пождуть, а зернятка не сходять.

Побачив якимсь їжачок Рюх, що горобці вже під осінь ямки поливають, зупинився й питає:

— А що це ви посадили і коли врожаю ждете?

— Це ми сад заклали, а він не сходить,— відповів за всіх Чак.

— А яке дерево у вашому саду ростиме? — уточнив Рюх.

— Та ми й самі не знаємо, як воно називається,— відповів Чак і показав крилом на дерево з дрібним листом і червоними ягідками.

— Цього дерева я не знаю,— мовив Рюх.— Я тільки груші, яблука та гриби збираю. Я знаю лише, що ягідки ці на дереві до морозів стоять. Це дерево, мабуть, навесні садять.

— Як же бути? — зажурився Чак.— Нам незабаром у вирій летіти.

— Весною ж ви повернетесь,— сказав Рюх.— От весною і закладете сад.

Послухалися горобці тієї поради та й полетіли у теплий край зимувати.

Нема-нема та й зійдуться Чак з Ченом, пожуряться та й запитають одне одного: як там наші сади? Хоч би швидше весни діждатися.

Прийшла весна. Повернулися горобці додому. А як глянули на те місце, де мали бути сади, ніде нема нічого. Жодної ягідки на гілках не залишилося. Стоять дерева голі-голісінькі по обидва боки

лісу.

— Хто ж це наші ягідки поїв? — запитав Чак знайомого їжачка Рюха.

— Не інакше, як снігурі та синиці,— відповів Рюх.

— А хіба ти не казав їм, що то насіння на наші сади? — запитав Чак, роззираючись на німу пустку.

— Казав, аякже, та вони не послухали,— зітхнув Рюх і порадив Чаку: — Цього року ви уже якось тут зиму перебувайте та зачекайте, поки поспіє ваша горобина.

— Як ти сказав? — здивовано перепитав Чак і сплигнув на нижчу гілку, щоб краще було чути.

— Ти говорив, що тут ростимуть ваші сади,— мовив Рюх.— От я й подумав: якщо на городі росте городина, то у горобиному садку має рости горобина.

— Ти це чудово придумав! — вигукнув Чак і пообіцяв Рюху: — Ми так і назвемо наші дерева.

— Мені дуже приємно, що я догодив вам,— сказав на прощання Рюх і побіг у своє терновище.

Того ж дня Чак полетів до Чена й розповів про несподівану й приємну новину.

Та недовго раділи горобці. Знову почали журитися Чак і Чен, бо не знали, як їм посадити свою чорну та червону горобину. А так же кортіло свої сади мати.

Напоумив горобців лапокрил Машталака. А сталося це так. Якось надвечір насунула на ліс темна хмара. Лапокрил Машталака і вухокрил Пашталака зганяли хмарки в одну велику й чорну хмару, щоб більша блискавка блискала та дужче грім погуркував. Та це так, більше для забавки, а головне, про що дбали Машталака і Пашталака, це щоб сильніший дощ ішов, швидше трава росла, гриби рясніше родили та дерева купалися досхочу.

Машталака і Пашталака непоказні собою. Навіть страшнуваті: не то звір з великими крильми замість лап та вух, не то птах із синіми зубами у широчезній пащі. Але хоч і їдять вони громи та п'ють тумани,— серця у них добрі.

Так-от, сидів якось зморений Машталака край хмари, дивився на засмученого Чака та й думав: якщо навіть така гарна пташка сумує, то, напевне, у неї справжнє горе? Подумав і запитав:

— Ей, сіра пташко, як тебе звати і чому ти так журишся?

Чак трохи злякався громового голосу Машталаки, а коли придивився до нього й помітив, що у Машталаки лагідні очі, посміливішав і відповів:

— Я — горобець Чак. Ватажок горобиної зграї. Ми всі журимося, бо не вміємо садити горобину. А в неї такі гарні ягідки. Вони, напевне, дуже смачні. Ми хотіли б виростити великий сад, щоб ягід на всіх птахів вистачило.

— Я допоможу вам,— прогуркотів Машталака й додав: — Дерево це непросте. Його треба садити у найстрашнішу ніч, коли земля і небо одним вогнем горять і в одній воді купаються. Якщо ви не злякаєтеся й кинете в землю по малій гілочці, то до ранку громи й дощі вигойдають вам горобиний сад.

— Ми нічого не боїмося, аби тільки повиростали наші дерева,— відказав Чак і чимдуж кинувся до свого товариша Чена, щоб розповісти про велику новину.

З нетерпінням чекали горобці страшної ночі. Були серед горобчиків і такі, що тремтіли з ляку, але не покидали зграї. Вони знали, що перемогти можна тільки тоді, коли поряд з тобою велика зграя твого роду.

І ось настала та велика й жахлива ніч. Було так темно, що навіть у зіниці ока була непроглядна темрява. А потім усе стихло так, що було чути, як б'ється серце горобчика. Коли все принишкло і завмерло, небо розірвала блискавка. У її спаласі Чак помітив Машталаку і почув його голос, що розколов небо:

— Тррримайтессся! Прррийшла горрробина ніч! Кинулися горобці садити сад.

Вітер рвав і ламав їхні крила, та горобці садили дерева. Блискавки сліпили птахів, та вони твердо тримали в дзьобах маленькі прутики. Дощ заливав горобців водотоками, але сміливці хапалися

лапками за стебла трави й не покидали свого саду. Тільки Пашталака і Машталака бачили з неба, як працювали горобці під страшним грозоходом. Бачили і раділи.

— Ну,— каже Машталака до Пашталаки,— постараймося ж і ми для доброго діла.

— Я таку зараз хмару прижену,— пообіцяв Пашталака,— що як полле вона сад, то він до ранку і зацвіте.— Пообіцяв та так і зробив.

От як небо випогодилося та зійшло сонце, вибралися зі схованок горобці, глянули на недавнє пустирище й очам своїм не повірили — зацвів там такий сад, що як повіє від нього вітром, то аж мед на язиці чути.

— Тепер ми уже обов'язково діждемося спілих ягідок,— пообіцяв Чак і гукнув до своєї зграї: — Не полетимо у вирій, поки ягоди на горобині не стануть такими ж солодкими, як і вітер з квітучого саду.

— Ми згодні,— відповіли з Чакової зграї та й заходилися біля саду.

У хорошого садівника роботи завжди доволі. Рано зачервоніла горобина. Та така ж рясна, неначе кожне дерево у кораловому намисті стоїть і гостей дожидається.

Але що не покуштують горобці ягідок, а вони тверді й терпкі.

— Підождемо до осені,— каже Чак і питає ради в Чена: — Чи не закляв хто горобину, що вона не спіє? Можливо, через це її ні люди, ні звірі не тримають у своїх садках.

— Дерево це таємниче,— відповів на те Чен і з надією подивився на темнуваті грона чорноплідної горобини.— Нам треба набратися терпіння, і тоді ми неодмінно розкриємо таїну.

Так з дня на день відкладали горобці свій політ у вирій, аж поки не діждалися перших морозів. Як забілів сніг на кетягах горобини, вона спалахнула враз вогнем і стала доброю-предоброю. А тут і снігурі прилетіли. І синички до горобчиків у сад перебралися.

— Якби не ваша горобина, нам би і їсти нічого було,— кажуть горобцям снігурі та синиці.

— Пригощайтесь. Ягід на всіх стане,— сказав Чак і додав: — Ми теж зазимуємо. На своїй землі не така та зима й страшна. Аби тільки не було голоду.

— А давайте у гурті жити,— запропонував Чен і махнув крилом у той бік, де за темним лісом стояв важкий од плодів сад його зграї.— Прилітайте і до нас на обід. Ми завжди будемо раді справжнім друзям.

З того часу і не літають у вирій горобці. А коли серед зими на горобчиків нападає сум та жура, з неба гримлять громи. То Машталака і Пашталака до горобців обзиваються, про літо їм нагадують. І тоді знову у горобинових садах дзвін-передзвін стоїть од веселого пташиного співу.